

Työterveyslaitos

Fysiologiset signaalit ylikuormituksen varhaisessa tunnistamisessa

Harri Lindholm
erikoislääkäri
Työterveyslaitos

Työterveyslaitos

Stressin merkitys terveydelle

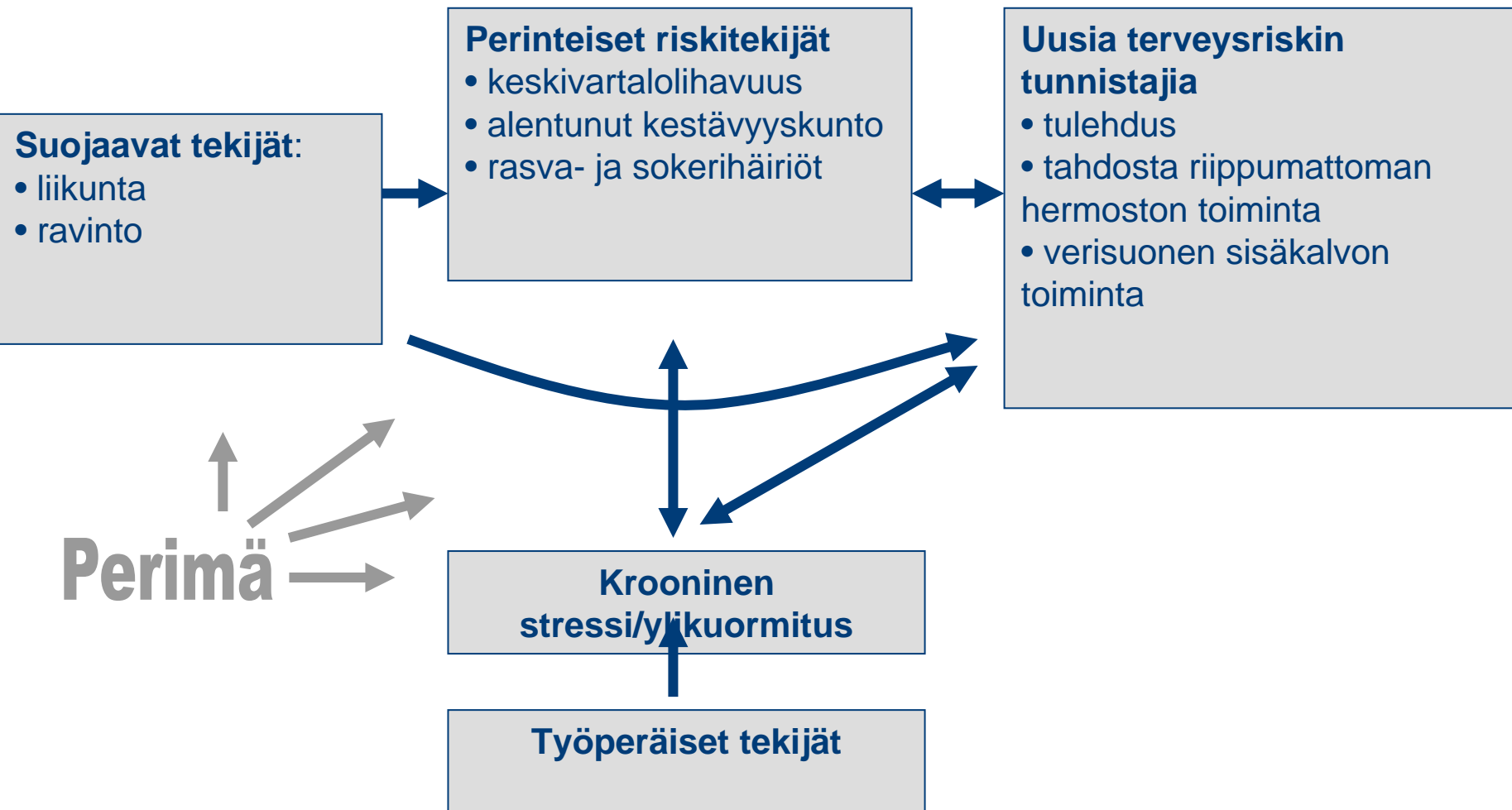
Työelämän "fysiologiset" stressitekijät

- Aikapaine
- Työn vaatimukset vs. vaikutusmahdollisuudet. epäoikeudenmukainen kohtelu
- Univaje, pitkät työpäivät (erityisesti ennalta arvaamattomat)
- Melu, poikkeavat lämpötilat
- Ahdistus/depressio (ahdistuksenkieltäjät)

Allostaattinen kuorma

- Ympäristötekijöiden vaikutus, joka pyrkii "sekoittamaan" sopeutumisen
- Krooninen vireystilan aktivaatio
- Krooninen aliaktivaatio
- Allostaattisen kuorman fysiologiset osatekijät:
  - 1) poikkeavien määrä ratkaisevampi kuin yksittäisten tekijöiden taso
  - 2) saman tekijä osalta sekä korkea että matala arvo voivat olla haitallisia (diastolinen verenpaine, DHEA, kortisoli esim)

Sydän- ja verisuonisairaudet
Tuki- ja liikuntaelinsairaudet
Masennus

Työterveyslaitos

Verenkiertomittarit

Verenkiertomittarit

<p>Sykevariaatio , perimä 25- 45 % Pitkäaikaisrekisteröinnit</p> <p>- lyhyet (3- 10 min lepo, matalimpien syketasojen etsintä pitkäaikais-rekisteröinneistä)</p>	<p>R-R- väli tunnistin (aikasarja- taajuuspektrit)</p> <p>Fraktaalialalyysit (entropia jne)</p> <p>R-R- väli tunnistin (aikasarja- taajuuspektrit)</p>	<p>Vrk-profiili - Akuutti stressi</p> <p>Yöllinen profiili - Palautuminen, akuutti kova stressi, krooninen stressi</p> <p>Haitallisen stressin tunnistus, allostaattinen kuorma</p> <p>Terveysriski, ennuste</p>
<p>Verenpainevariaatio, perimä 50 %</p>	<p>Sormiverenpaine, ranneverenpaine tonometriatyypisesti</p> <p>Baroheijasteen herkkyys</p>	<p>Sympaattinen yliaktiivisuus, stressi</p> <p>SV- tautien riskinarvio, kognitiiviset häiriöt?</p>
<p>Valtimon endoteelifunktio, valtimójäykkyys, perimä 30 %</p>	<p>Sormipletysmografia Pulssiaaltoanalytiikka Verisuoniultraääni</p>	<p>Terveysriski, kenttäkokemukset vähäisiä</p>

Matala HRV ja reagointi stressiin

- **Matalan HRV:n henkilöt reagoivat normaaliärsykkeisiin kuin ne olisivat haitallisia, ylivireystila**
- **Korkean HRV:n henkilöt reagoivat tarkoituksemmukaisemmin (energiankulutus, sydämen rytmi yms)**
- **Matalan HRV:n henkilöt: normaali reaktionopeus refleakseissä, hitaampi reagointi jos toimintaan tarvitaan tiedon esikäsittelyä, työmuisti heikkenee**
- **Matala HRV: normaali kortisolin perustaso, mutta voimakkaampi kortisolivaste ärsykkeisiin**

Stressitekijöiden, autonomisen hermoston toiminnan ja verisuonten kunnan välisiä yhteyksiä

Psykososiaaliset
allostaattista kuormaa
lisäävät tekijät

- Henkinen stressi
- Stressille altistavat luonteenpiirteet (tyyppi A, vihamielisyys, perfektionismi jne)
- Ahdistus, depressio
- Vähäinen sosiaalinen tuki
- Työn epävarmuus
- Huono työn kontrolli
- Epäoikeudenmukainen kohtelu

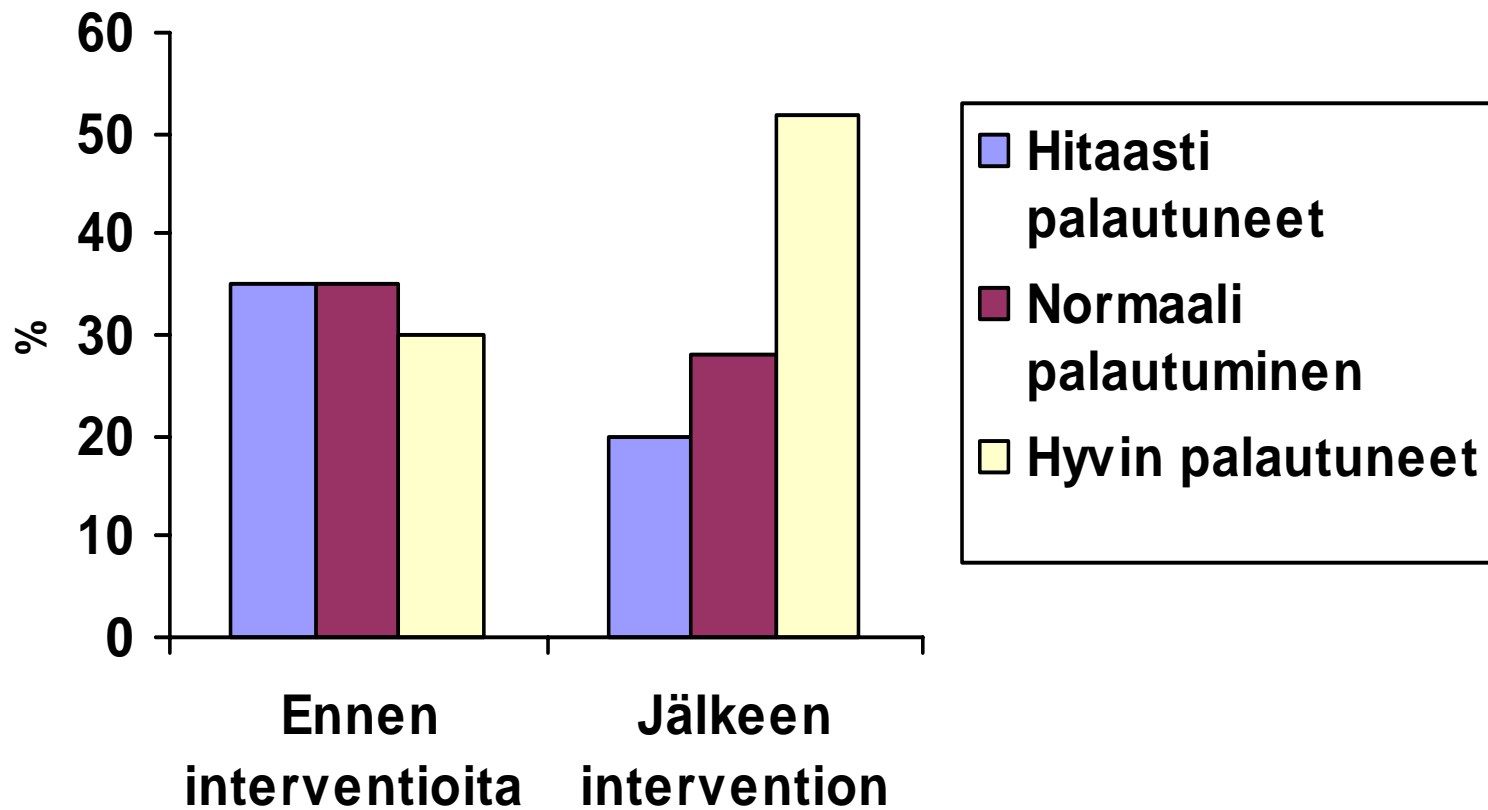
Sympaattinen
ANS osa voimistuu
esim. HRV pienenee

Endoteeli
funktio
heikkenee

Parasympaattinen
vaimenee, **esim.**
HRV pienenee

Autonomisen hermoston palautuminen

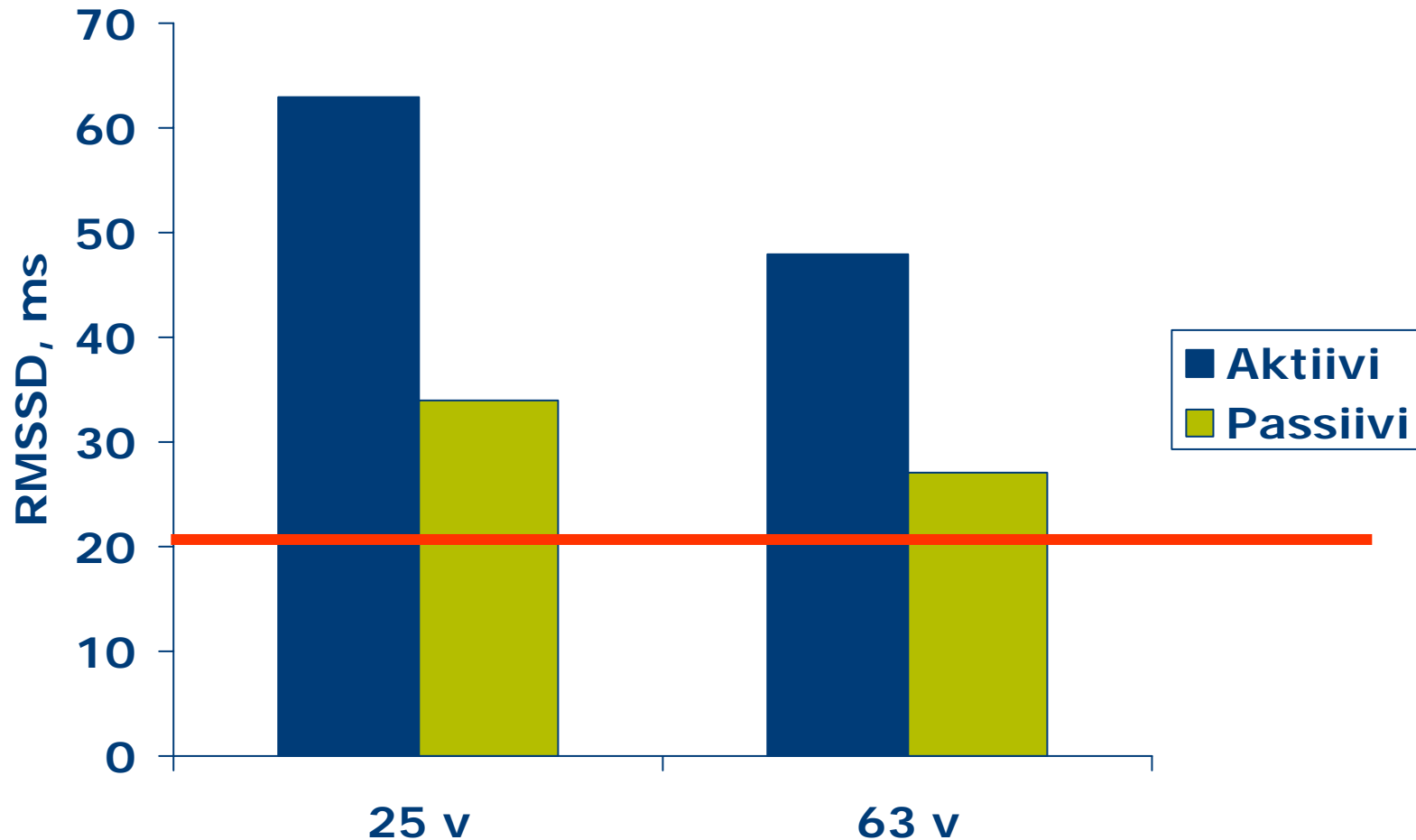
Intervention vaikutusten seuranta

Lindholm, Pohjonen et al 2007

Stressihermoston teho ja liikunta , Melo 2005

Matalan valveillaolosykkeen etsintä lyhyttä HRV analyysia varten?

Työterveyslaitos

Biokemialliset muuttujat

Syljen profiilimerkkiaineet

TNF α	Sukupuoli vaikuttaa, samoin ikä	
<p>Interleukiini-6</p>	<p>Hyperinsulinaemia Ikä, tupakointi vaikuttavat Perimä 25-70 %</p>	<p><i>Stressitilan muuttuminen sairaudeksi, tulehdus</i></p>
<p>Kortisoli</p>	<p>HPA akselin allostaattinen kuorma Aamuvasteesta 30- 35 % geneettistä Päiväprofiilissa ei selvää genetiikkaa</p>	<p><i>Stressitaso</i> - Aamuvaste, krooninen stressi - Päiväprofiili akuutti stressi</p>
<p>α- amylaasi</p>	<p>Sympaattisen yliaktiivisuuden merkkiaine Perimä ei näyttöä, sukupuoli ei näyttöä, ikä ei vaikuta tn</p>	<p>Heijastaa katekoliamiineja</p>
<p>Neuropeptidi Y</p>	<p>Keskushermosto Linkki, anksiolyytti Geenit 25 %, sukupuoli ?, ikä ?</p>	<p>Kontrolloimaton stressi</p>

Uusia näkökulmia

-
Measuring the effect of workplace health promotion interventions on “presenteeism”:
A potential role for biomarkers

Shelby Yamamoto*, Adrian Loerbroks, Darcey D. Terris

Preventive Medicine 2009

ARVIO

- Yksinään fysiologiset mittaukset eivät riitä stressin arvioimiseksi, arviointi on tiimityötä
- Fysiologiset mittaukset auttavat riskiryhmien tunnistamisessa, mutta mittausten käyttö edellyttää koulutusta ja kokemusta
- Fysiologisia mittauksia voidaan käyttää interventioiden vaikutusten seurantaan
- Mittaustuloksia voidaan käyttää hyväksi stressinhallinnan motivoinnissa